

Predrag Lucić, književnik i novinar

SMETAJU IM SVI KOJI NE ŽELE MRŽNJU

Jedan od najznačajnijih regionalnih novinara i književnika današnjice Predrag Lucić u razgovoru za *Dane* govori o hajci koja se protiv njega digla od strane nekoliko medija u BiH koji ga, svojim pogrešnim čitanjem njegove satire, ovih dana osuđuju da vrijeđa bošnjačke žrtve pobijene tokom rata u Ahmićima, zašto satira izaziva burne reakcije kod nacionalista, o etničkim torovima, plitkosti nacionalističkog uma, inicijativi za izgradnju spomenika Franji Tuđmanu u Splitu te protestima protiv ćirilice u Zagrebu

Razgovarao: **Dorde Krajišnik**

DANI: Kako komentarišete učitanje nacionalizma u Vašu satiru od strane izvjesnog dijela javnosti u BiH? To postaje pomalo simptomatično, budući da su se “napadi” desili nedavno i na Petra Lukovića, ali i na Borisa Dežulovića?

LUCIĆ: Očito je da nekim ljudima, i nekim medijima, u BiH silno smeta to što se Luković, Dežulović, ja i nama slični uopće usudimo pisati o BiH, iako ne živimo u njoj. Smeta im valjda što ne pušemo ni u čije nacionalne diple i što se ne uklapamo u njihovu projekciju etnitsko/blentitske BiH, gdje bi svi bili sretno ograđeni, pa bi se tako, eto, i ta priča sa fakičkim raspadom BiH dovršila na opće veselje konstitutivnih nacionalista. Dakle, nastoji se da se ograde nacional-kulturni teritoriji u kojima se onda više ne bi smjeli pojavljivati disonantni glasovi. Propisala bi se valjda entitetska mjera, etnoentitetska mjera podobne pameti i dopuštenog razmišljanja. Tko se ne uklapa, taj je stranac, gori i veći stranac od Lukovića i Dežulovića.

Naravno, nije to prostačko čistunstvo specifikum samo BiH, ima toga koliko hoćete i u Hrvatskoj, i u Srbiji. Imamo toga i u Republici Tranziciji od Baltika do Jadrana, gdje nacionalisti, ti takozvani čuvari nacionalnog duha i konzervativnih vrijednosti, pokušavaju nakon pada jednog represivnog sistema – u kome je postojao jedan nametnuti sistem razmišljanja, iako je i on potkraj osamdesetih već poprilično bio rastresen, nije više bio monolitan kao nekad – pokušavaju uspostaviti drugi represivni sistem, i stvoriti novo društvo zabrana. To krasno društvo bi zapravo funkcioniralo na modificiranom ex-YU sloganu “zabrana i zaštita”.

DANI: Govorite o zatvaranju u etničke torove, gdje se svi oni koji se, da tako kažemo, sa strane bave nama – proglašavaju prijetnjom?

LUCIĆ: Imate tu napade sa raznih a zapravo istih strana. Nije važno događa li se to u medijima u Banjoj Luci, Mostaru ili Sarajevu. Zajednički im je jedan arogantni stav, stav koji kaže: Šta se vi petljate u našu mržnju?! Mislim da nije slučajno što im najviše smetaju ljudi koji svime što su napisali ostavljaju jedan trag na čitavoj ovoj isparceliziranoj leđini punoj raznoraznih mržnji. Smetaju im ljudi i u BiH i izvan nje koji se protivne zadanim mržnjama i koji znaju da BiH ne mora i ne smije otići tim putem u propast. Smetaju im, dakle, ljudi koji ne

GUSLE U MAGLI Iz Čitanke za nečitanje Andrića

Ima ih koji pišu da je Ivo Andrić
Napisao i sabrana zlodjela
Svojihb udućihč italaca.

Ima ih koji čitaju da je Andrić pisao
Da bi se čitaoci ostavljali knjige
Ih vatalin oža,k oca ik onopca.

Ima ih koji misle ko i Milan Lukić
Da knjiga čitana u prvom činu
Mora nekog ubiti u trećem,
Jer zašto bi inače bila pisana...

Ima ih koji misle ko i taj Milan Lukić
Da knjiga pisana u drugom ratu
Mora nekog ubiti u trećem,
Jer zašto bi je inače čitali...

Ima ih koji vjeruju da bez Andrića
Ne bi bilo ni tog Lukića,
I da nikad, da im nije bilo Lukića,
Ne bi zapravo – ali baš onako zapravo! –
Da ni tog ne bi pročitali Andrića.

Ima ih po kojima *Na Drini ćuprija* ubija,
Istinabog, nešto manje nego *Biblija*,
A Milan Lukić, po njima, i nije ubijao
Nego svojim rukama prepričavao
Obje knjige koje su mu dopale šaka.

Ima ih koji prepričavaju da je Andrić,
Premda to ni mrtav ne bi priznao,
Milana Lukića tog i takvog stvorio,
Logično im da pisano je unaprijed
Sve što čitaju unatrag.

Ima ih što na sva usta objašnjavaju
Andrića Lukićem, Lukića Andrićem,
Na Drini ćupriju na mostu pokoljem,
Ćupriju krvavu *Ćuprijom* pisanom.

Ima ih što *Pismo iz 1920. godine*
Bacaju u vatru 1992.

Pa kažu: “To je *Pismo* Bosnu spalilo,
Da bi sebe Bosnom spaljenom objasnilo...”

Ima ih kojima je Andrić
I Maks Levenfeld i Milan Lukić,
Ima ih po kojima je Andrić
Bosni propisao mržnju i strah.

A nema ih da objasne nam sebe
I sebe da zapitaju, ako imaju koga:
Jesu li Andrića čitali da bi mrzili
Ili ih je mrzilo da ga čitaju?

žele mržnju i koji ohrabruju sve one koji ne žele biti u torovima i koji ne žele razmišljati onako kako im to projektiraju majstori torova, misaono i mentalno sposobni samo da ograđuju mozgove.

DANI: Majstorima torova zapravo smeta što im se razbija “homogenost” nacionalističkog tkiva?

LUCIĆ: Nacionalisti obično nisu od velike pameti i od velikog ukusa. Još davno je Danilo Kiš savršeno precizno rekao: Nacionalizam je kič. I iz toga zapravo sve i izlazi. Iz te sklonosti ka političkom, duhovnom kiču... Totalitarizam je uvijek to. On je zadovoljavanje nečijih nižih poriva po svaku cijenu, pa makar ostatak svijeta bio po logorima, bio protjeran, bio u svojim unutrašnjim imigracijama, ili naprosto bio fizički likvidiran. Oni su u ime očuvanja te svoje fiksacije uvijek spremni na sve.

DANI: Šta je to što satira ima, a što toliko smeta nacionalistima?

LUCIĆ: Ona je neželjeno ogledalo. I ona ponekad daje najtočniju sliku, premda joj to ne mora biti direktna namjera... Ona ismijavajući, dovodeći stvari do apsurdna, zapravo, daje točniju sliku nego što je daju statistike, nego što je ponekad daju i najbolje i najpreciznije analize. Ona u svom pretjerivanju, jer satira je uvijek pretjerivanje, nazove stvari pravim imenom. I to je, naravno, ono što ovim torovodama diže žice.

DANI: Dakle, možemo reći da grotesknost satire direktnije pogađa u tu nacionalističku nedodirljivost?

LUCIĆ: Naravno. Jer satira sa sobom nosi smijeh, a oni strašno ne vole da im se ljudi smiju. Oni vole da im se ljudi smješaju onako ponizno. Oni bi htjeli da se ljudi smiju samo kad veliki gazda ispriča nešto što misli da je smiješno. Međutim, smijeh koliko god nastojali ne možete zaustaviti. To je neka količina slobodnog zraka koji se nalazi u čovjeku. I mora van.

DANI: Da li to znači da satira može biti lijek za bolesti koje imamo na ovim prostorima?

LUCIĆ: Ako satira pokazuje koliko je sve ovo nakazno, i koliko je sve ovo neodrživo i da se mora mijenjati, ona može biti, ne lijek, nego nekakav poziv na izlječenje. Ja ne mislim da satira ima funkciju da upre prstom u nešto što se inače ne smije, da se ljudi nasmiju i da je to onda gotova priča. Satira od kada se piše na ovoj planeti, ona zapravo poziva uvijek na promjenu i na kraju krajeva neki satirični tekstovi napisani davno, davno ostaju trajno aktuelni i da-

“Satira sa sobom nosi smijeh, a oni strašno ne vole da im se ljudi smiju. Oni vole da im se ljudi smješaju onako ponizno”

nas. Jer je i glupost koja uspostavlja teror nad ljudima, koja uspostavlja sisteme zabrana i duhovnih ograničenja, kao sila, na žalost, vječna i žilava. Ali sa druge strane žilava je – iako uvijek izgleda slabija, iako dobije uvijek po glavi i po prstima – i satira. Kao što u nekim ljudima postoji taj poriv da sve druge postroje i stave pod konac, a one koji se ne uklapaju likvidiraju, tako postoji i želja kod drugih i drugačijih ljudi, normalna potreba ljudska, da ovima koji nas stavljaju pod konac pokvare posao.

DANI: U konačnici, zašto Vam se u konkretnom slučaju, dakle u vezi sa pjesmom *Ići, mići, Ahmići* – učitava nacionalizam i negiranje zločina?

LUCIĆ: Odgovor leži u plitkosti nacionalističkog uma. Oni prosto ne vjeruju da može postojati neko ko nije nacionalist. I ta internacionalista nacionalista zapravo bi funkcionirala sjajno da nema onih koji nacionalisti nisu i ne mogu, i ne žele biti. Nacionalisti ne znaju ništa pročitati izvan ključa nacije... Bošnjacki nacionalist nema problem sa tim što je neko hrvatski ili srpski nacionalist. To vrijedi, naravno, i obratno. Može se debela knjižurina složiti od tih uzajamnih izjava ljubavi i tolerancije među nacionalistima svih ovih dvadeset i više godina otkada traje ova krvavija i postkrvavija na području bivše Jugoslavije.

DANI: Problem je očito u poimanju svijeta, i postojanju univerzalističkog pogleda?

LUCIĆ: U tome jeste ključna razlika. Ljudi koji nisu nacionalisti, ljudi koji nisu taoci totalitarnog uma, oni naprosto prihvaćaju potpuno normalno da postoje i drugačiji od njih. Da postoje i nacionalisti. Eto ima nacionalista, ima konzervativaca... Ali oni, vjernici tih kič ideologija, misle da za njih drugi može postojati

ENTITETSKA MJERA “Nastoji se da se ograde nacional-kulturni teritoriji u kojima se onda više ne bi smjeli pojavljivati disonantni glasovi. Propisala bi se valjda entitetska mjera, etnoentitetska mjera podobne pameti i dopuštenog razmišljanja. Tko se ne uklapa, taj je stranac, gori i veći stranac od Lukovića i Dežulovića”

ti samo ako je isti kao i oni. Znači nacionalist – tako duhovno formiran i fundiran bez obzira koje je nacije. Onda je njima sve okej.

DANI: Kako komentarišete Kerumovu inicijativu za dizanje spomenika Franji Tuđmanu u Splitu?

LUCIĆ: To sa Kerumove strane jeste posve logično, i to je neka povijesna pravda. Pravda je to pogotovo za one koji u Tuđmanu vide nešto veliko i povijesno značajno, a u Kerumu vide tek jednog novokomponiranog i bogatog primitivca. Taj spomenik kojeg podiže Kerum

Boris Dežulović i Predrag Lucić

je tipična tajkunska kič-parada, tipična tranzicijska muljaža. Daj da napravimo posao odmah, pod što sumnjivijim okolnostima. Dakle, na isteku mandata on ide kupovati neke ljude u Splitu, i to čime? Pa naravno, kičem. Spomenikom Tuđmanu i hipertrofiranim križem na Marjanu. Naravno, kod Keruma u čijim takozvanim vizijama grad nisu ljudi nego tornjevi sve mora biti spomenično. Sve mora imati tu grandomansku crtu, da bi se Veliki Gazda osjećao još većim.

DANI: Protekle sedmicu su, takođe, obilježili i zagrebački protesti protiv uvođenja ćirilice u Vukovaru. Kako gledate na tu borbu građana Hrvatske protiv samog njenog ustava?

LUCIĆ: Postoje u Hrvatskoj ljudi, jako dobro organizirani, koji su si utuvili u glavu da su oni zakon. I da nema zakona osim njih. Prema tome, oni su se kao jedini zakon pobunili protiv važećeg Zakona o pravima nacionalnih manjina, kojeg Vlada protuzakonito oklijeva primijeniti. E sad zamislite, šta ti likovi zapravo misle o Hrvatskoj! Je li to ta stabilna, jedina i vječna nam Hrvatska, o kojoj je govorio Tuđman, a što oni papagajski ponavljaju, kad je tih nekoliko latinično-ćiriličnih ploča i tih nekoliko ćiriličnih slova može tako uzdrmati i toliko ugroziti?! Naravno, oni iza toga po starom dobrom običaju iščitavaju kojekakve paranoidne teorije zavjere.

Ali evo, sada vidimo nove posljedice tog toleriranog protuzakonja. Jučer se na portalima moglo pročitati da je Stožer za odbranu hrvatskog Vukovara predložio svoju verziju hrvatskog pravopisa, i to je naravno i, nažalost, ponovo poziv na ono endehazijsko korijensko pravopisanje. Dakle, prijedlog koji je pokušao devedesetih u Saboru progurati Vice Vukojević. Jer kad im je već prošlo protivljenje Zako-

NE PUŠEMO U DIPLE “Smeta im valjda što ne pušemo ni u čije nacionalne diple i što se ne uklapamo u njihovu projekciju etnitetesko/blentitetske BiH, gdje bi svi bili sretno ograđeni, pa bi se tako, eto, i ta priča sa faktičkim raspadom BiH dovršila na opće veselje konstitutivnih nacionalista”

“Nacionalisti obično nisu od velike pameti i od velikog ukusa. Još davno rekao: Nacionalizam je kič. I iz toga zapravo sve i izlazi. Iz te sklonos

nu o pravima nacionalnih manjina, zašto oni sad ne bi propisali i pravopis, zašto se oni sad ne bi otvoreno pozivali na duhovno naslijeđe Endehazije?! A ko im daje za pravo? Navodna brojka od petsto hiljada branitelja, na koju se uvijek pozivaju, pa tako i sada.

Nema nikakvih problema, ako su gospoda toliko jaka, onda neka pokušaju doći na vlast legalnim putem i neka, nakon što ih oduševljeni narod izabere, pokušaju u Saboru progurati svoje zakone. Pa će i u demokratskoj i evropskoj Hrvatskoj biti kao i u nekim bliskim zemljama gdje su nakon ulaska u EU progurani neki zakoni koji civilizacijski ne spadaju ni u sedmo stoljeće, a kamoli u 21. Ali ta gospoda na izborima uglavnom osvajaju između 0,75 i 1,37 posto, pa bi oni radije te svoje demokratske ideje zaveli vojnim pučem. A taj se vojni puč ovdje stalno priziva. On se u tim primozgovima nastanio kao bakterija i odatle ne izlazi. Oni od 1999. sanjaju vojni udar.

Ako na izborima prođu loše kao što već prođu, e onda rješenje vide u vojnom udaru "u ime narodne većine", jer nisu oni htjeli takvu Hrvatsku gdje će na izborima pobijediti onaj tko dobije najviše glasova, nego onaj tko se sakriva iza imaginarnu većine. Očekivali su da će ih Ante Gotovina, kad se vrati u Hrvatsku, povesti ravno na Pantovčak, jer su čvrsto vjerovali da je njemu jedino na pameti vojni udar i dolazak na vlast. I ostali su silno razočarani kad se on vratio i govorio onako kako je govorio, i ponašao se kako se ponašao. Za

njihov ukus to je bilo pretjerano tolerantno, pa su se onda pitali: Je li to naš Gotovina? A kad su skužili da ih ni on ne vodi u taj sanjani puč, onda su krenuli u ovu mobilizacijsku nacionalističku priču gdje im se priključio takozvani desni centar – HDZ.

Ta igra oko ćirilice i rezultati ankete koja je sprovedena, po kojoj 71 posto stanovnika Hrvatske podržava zahtjeve Stožera, zapravo pokazuje koliko je ta nacionalistička indok-

INTERNACIONALA NACIONALISTA

"Odgovor leži u plitkosti nacionalističkog uma. Oni prosto ne vjeruju da može postojati neko ko nije nacionalist. I ta internacionala nacionalista zapravo bi funkcionirala sjajno da nema onih koji nacionalisti nisu i ne mogu, i ne žele biti"

trinacija iz devedesetih još uvijek jaka u Hrvatskoj i koliko je nacionalizam kao ahistorijski pokret nepismenih kontra pismenosti živahan. O tome se radi, o jednoj dugoročnoj šteti za svaku zemlju u kojoj se ta nacionalistička bakterija ukotvi i obuzme dobar dio stanovništva. Onda se od toga ne možete izliječiti dugo, dugo, jer gdje god se okrenete, oni su uspjeli proširiti infekciju.

DANI: Imajući sve što ste rekli na umu, gdje je Hrvatska danas u odnosu na devedesete?

LUCIĆ: Ne zna ni ona jadna gdje je. Zato jer ne zna ni šta je Balkan, ni šta je Evropa. Zato što na Balkan gleda mitomanski, kao što gleda i na Evropu, pa misli da joj je evropska mjera udaljenost od Balkana. Na Balkan gleda onako sa visoka i kaže: "Mi nismo Balkan, to tamo je sve fuji i prljavo. Mi kulturno ni civilizacijski ne pripadamo tome..." A šta je hrvatski mit o Evropi? U taj mit sigurno ne spada hvatanje koraka sa zemljama koje su izgradile društvene sisteme sa nekim jačim stupnjem odgovornosti, sa jačim stupnjem tolerancije, sa većim ljudskim slobodama i većom zaštitom ljudskih prava.

Prvo što oni vide u Evropi jeste to da će ih ona iščupati iz balkanskog okruženja, kao da će se 1. srpnja Hrvatska zemljopisno izmjestiti na Arktik. A ono što bi stvarno trebale biti neke evropske vrijednosti, koje se, nažalost, i u zemljama EU počinju sve češće zaboravljati, to naše bjegunce s Balkana ne zanima i na to će oni pristati samo pod moranjem i pod teškim pritiskom.

A koliko je Hrvatska zapravo evropska, vidimo po ovim karikaturnim izbornim rezultatima, po tome što je najviše glasova na prvim izborima za Evropski parlament odnijela žena koja je najglasniji eurofob, s retorikom kakva prolazi baš tamo otkud Hrvatska navodno bježi. S retorikom kakva i na Hrvatskoj dalekom Balkanu ne prolazi bez ismijavanja. Hrvatska može sebi umišljati da je daleko od Balkana, ali joj najveći uteg predstavlja to što nije daleko od sebe. ■

**no je Danilo Kiš savršeno precizno
sti ka političkom, duhovnom kiču..."**

NOVO!

Biznis plus Novi biznis portal
i elektronske novosti

sa aktuelnim poslovnim informacijama iz država Balkanske regije

Narudžbe i više informacija na online@oslobodjenje.ba
/ ba.biznis-plus.com